

Груцик Анна Анатоліївна
студентка 5 курсу історичного факультету
Житомирського державного університету імені Івана Франка
науковий керівник: ст. викладач **Новик В.А.**

Умови звільнення від покарання та його відбування

Звільнення від відбування покарання є одним із центральних інститутів кримінально – виконавчого права. Цей інститут являє собою сукупність загальнообов'язкових норм, що регламентують умови та порядок закінчення примусового впливу кримінального покарання на засудженого. Будь – яке покарання передбачає момент, коли засуджена особа звільняється від нього, або примусовий вплив на неї закінчується і тому звільнення від відбування покарань займає важливе місце в кримінально – виконавчому праві. Крім того, звільнення від відбування покарань є міжгалузевим інститутом, який врегульований нормами кількох галузей права. Зокрема, порядок та умови звільнення від відбування покарання регулюється нормами кримінального, кримінально–процесуального та кримінально–виконавчого права.

Покарання історично виникло як соціальний інститут, покликаний «вирівнювати» несправедливості (відомий принцип таліону). Тобто такий інститут, який має відновлювати рівновагу, порушену справедливістю. Отже, покарання це своєрідна відплата за порушення законів співіснування серед людей. Безумовно, цей інститут носить виключно суспільний характер. Поза суспільством він не має взагалі ніякого значення та сенсу. Проте потрібно пам'ятати, що первісно покарання виникло саме як каральний захід. Навіть етимологічно покарання покликане карати. Термін «покарання» має своїм коренем слово «кара». Отже, караючи намагалися досягти не лише «відновлення» справедливості, а й виявити «невірних». З роками покарання набувало й інших функцій, серед яких і залякування, і тиск з боку правлячої меншини. Однак з набуттям та втратою інших функцій та цілей, покарання завжди становило зміст покарання.

Метою кримінального покарання є виправлення і ресоціалізація засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так й іншими особами.

При умовно-дostroковому звільненні від відбування покарання законодавством передбачено дві підстави для застосування заміни невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням: формальна – відбуття певної частини строку покарання; оціночна – доведення вашого виправлення. Формальна. Умовно-дostroкове звільнення від відбування покарання може бути застосоване після фактичного відбуття вами: не менше 1/2 строку покарання, призначеного судом за злочин невеликої або середньої тяжкості, крім корупційних злочинів, а також за необережний тяжкий злочин; не менше 2/3 строку покарання, призначеного судом за корупційний злочин середньої тяжкості, умисний тяжкий злочин чи необережний, особливо тяжкий злочин, а також якщо ви раніше відбували покарання у виді позбавлення волі за умисний злочин і до погашення або зняття судимості знову вчинили умисний злочин, за який вас засуджено до позбавлення волі; не менше 3/4 строку покарання, призначеного судом за умисний, особливо тяжкий злочин, а також якщо ви раніше звільнялася умовно-дostroково і знову вчинили умисний злочин протягом невідбутої частини покарання. Оціночна:

для того щоб вас визнали таким, який довів своє виправлення, ви повинні не мати стягнень (непогашених або незнятих), мати хоча б декілька заохочень, а також брати активну участь у програмах і заходах, які реалізуються в установі. До уваги береться й ваше ставлення до праці: наскільки акуратно та свідомо ви виконуєте покладені завдання, повно виконуєте норми виробітку, ставитеся до обладнання, а також берете участь у неоплачуваних роботах. Увагу буде звернено й на сплату позову (якщо такий у вас є), тому важливо завчасно ініціювати питання сплати за позовом та намагатися хоча б частково компенсувати спричинену злочином шкоду. Це також слугуватиме підтвердженням того, що ви намагаєтесь довести своє виправлення. Строк невідбутої частини покарання немає жодного значення у вирішенні питання про застосування умовно-дострокового звільнення;

При звільненні у зв'язку з хворобою особу можуть звільнити від відбування покарання, якщо: під час його відбування ви захворіли на психічну хворобу, що позбавляє вас можливості усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними; після вчинення злочину або постановлення вироку ви захворіли на іншу тяжку хворобу, що перешкоджає відбуванню покарання. Чіткий перелік таких хвороб визначений в окремому переліку;

При звільненні у зв'язку з відбуттям строку покарання особу повинні звільнити незалежно від будь-яких обставин (не повне відбуття стягнення, погана поведінка тощо). Для того, щоб вас звільнили по відбуттю строку покарання, не потрібно подавати ніяких документів, підставою для такого звільнення виступає виключно вирок суду, в якому зазначається строк покарання, а також дата, з якої починається обраховуватись цей строк.

Амністія застосовується законом до громадян, засуджених судами України, незалежно від місця відбування ними покарання. Амністія має і певні обмеження в застосуванні – вона не поширюється на окремі категорії засуджених (їхній перелік визначається у тексті самого закону), а також на засуджених, до яких протягом останніх 10 років вона вже застосовувалась.

Адміністративний нагляд встановлюється особам, що:

- були засуджені до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджені два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини, якщо під час відбування покарання поведінка свідчила про вперте небажання стати на шлях виправлення і про те, що особа залишилася небезпечним для суспільства (це, як правило, доводиться характеристикою адміністрації колонії, а також кількістю наявних у вас стягнень за порушення режиму);

- засуджені до позбавлення волі за один із злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (тут не має значення ані поведінка, ані підстава для звільнення, незалежно від будь-яких обставин сам по собі факт відбуття покарання за ці злочини є підставою для адміністративного нагляду).

Отже, покарання не є незмінюваним, у момент його призначення суд виходить з тяжкості злочину, особистості засудженого, обставин справи та вимог закону. Поки покарання ще не почало виконуватися, засуджений залишається особою, що вчинила злочин та ще не піддана державному примусу. Призначене покарання має потенційну змогу змінити засудженого. Вже після того, як воно починає виконуватися, людина під його впливом може змінитися. На такі випадки закон теж реагує, передбачаючи можливість дострокового звільнення від покарання, це пов'язано з тим, що у разі змін у поведінці засудженого

припускається, що покарання досягло своєї мети та відпала необхідність його подальшого виконання.

Список використаних джерел та літератури:

1. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page3>.
2. Вознюк А.А. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності учасників організованих злочинних об'єднань: моногр. / А.А. Вознюк. – К.: Національна академія внутрішніх справ, 2015. – 236 с.
3. Завдання для практичних занять з навчальної дисципліни «Звільнення від відбування покарань» / Уклад.: М.В. Романов. – Х.: Нац. юрид. університет, 2016. – 15 с.
4. Клевцов А.О. Звільнення від відбування покарання з випробуванням неповнолітніх за кримінальним законодавством України: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.08 [Текст] /А.О. Клевцов; Днепр. держ. ун-ту внутр. справ. – Днепропетровськ, 2009. – 20 с.